

NORGES HØYESTERETT

Den 13. oktober 2023 ble det av Høyesteretts ankeutvalg med dommerne Noer, Bull og Falch i

HR-2023-1935-U, (sak nr. 23-118624STR-HRET), straffesak, anke over dom:

A (advokat Shahu Nouri)

mot

Påtalemyndigheten

avsagt slik

D O M :

- (1) Saken gjelder anke over lagmannsrettens fellende dom for uriktig forklaring.
- (2) A ble 1. juli 2022 tiltalt for falsk forklaring og uriktig forklaring til offentlig myndighet når forklaringen er bestemt til å avgi bevis, jf. henholdsvis straffeloven 1902 § 166 første ledd (for perioden frem til 1. oktober 2015) og straffeloven 2005 § 221 første ledd (for perioden fra og med 1. oktober 2015). A har selv oppgitt at hans fulle navn er B. Grunnlaget ble beskrevet slik i tiltalen:

«I perioden fra 9. august 2009 til 27. november 2019 opplyste han gjentatte ganger overfor norske myndigheter i forbindelse med sitt oppholdsgrunnlag i Norge, å være B, født 00.00.1993, borger av Afghanistan, til tross for at hans rette identitet er A, født 00.00.1989, borger av Pakistan. Den uriktige identiteten ble blant annet brukt i forbindelse med søknad om asyl den 9. august 2009, ved søknad om permanent oppholdstillatelse og reisedokument den 16. mai 2013, ved søknad om norsk statsborgerskap den 15. september 2014, og i forklaringer gitt i Cs søknad om familiejenforening med ham 27. juni 2019 og 27. november 2019.»
- (3) Oslo tingrett avsa 22. september 2022 dom med slik domsslutning:

«A, født 00.00.1989, frifinnes.»
- (4) Påtalemyndigheten anket dommen. Anken gjaldt bevisbedømmelsen under skyldspørsmålet.

- (5) Borgarting lagmannsrett avsa 12. juni 2023 dom med slik domsslutning:
- «1. A født 00.00.1989, dømmes for overtredelse av straffeloven (1902) § 166 og straffeloven § 221 til en straff av fengsel i 90 – nitti – dager. Til fradrag i straffen går én dag for utholdt varetekt.
  2. Sakskostnader idømmes ikke.»
- (6) Lagmannsrettens dom er avsagt under dissens, idet én meddommer ikke fant det bevist at A er skyldig.
- (7) A har anket til Høyesterett. Anken gjelder saksbehandlingen, lovanvendelsen og straffutmålingen.
- (8) Det anføres som feil ved saksbehandlingen at lagmannsretten ikke har drøftet om straffrihetsgrunnen i straffeloven 2005 § 221 andre ledd får anvendelse for noen av forklaringene, og at bevisbedømmelsen er mangelfullt begrunnet. Som feil ved lovanvendelsen anføres det at forsettskravet for falsk og uriktig forklaring er misforstått. Straffen er for streng ut fra formildende omstendigheter og lang liggetid.
- (9) *Påtalemyndigheten* påstår at lagmannsrettens dom må oppheves. I dommen er det ikke vurdert om straffeloven 2005 § 221 andre ledd kan få anvendelse for de to forklaringene A ga til norske myndigheter i 2019, noe som også kan ha betydning for om de tidligere forholdene er foreldet. Det foreligger derfor en feil som kan ha virket inn på dommens innhold, jf. HR-2023-1207-U.
- (10) *Høyesteretts ankeutvalg* viser til at anken gjelder forhold som tiltalte ble frifunnet for i tingretten, men dømt for i lagmannsretten. For å nekte anken fremmet må utvalget da enstemmig finne det klart at anken ikke vil føre frem, jf. straffeprosessloven § 323 første og andre ledd. Beslutningen om ankenektelse må begrunnes, jf. § 323 andre ledd.
- (11) En anke over dom til Høyesterett kan også avgjøres uten ankeforhandling dersom ankeutvalget enstemmig finner at dommen bør oppheves, jf. straffeprosessloven § 323 tredje ledd bokstav a.
- (12) Lagmannsretten dømte A for å ha forklart seg falskt eller uriktig til norske myndigheter gjentatte ganger, jf. straffeloven 1902 § 166 første ledd og straffeloven 2005 § 221 første ledd.
- (13) I dommen er vurderingen av skyldspørsmålet oppsummert slik:
- «*Flertallet*, samtlige dommere med unntak av meddommer Kang, finner det bevist at tiltalte bevisst, og dermed forsettlig, i perioden nevnt i tiltalen holdt tilbake opplysninger som han forsto var av betydning for opplysning av hans søknad om henholdsvis asyl, permanent oppholdstillatelse, reisedokument, statsborgerskap og familiegjenforening.»
- (14) På denne bakgrunn ble A dømt til fengsel i 90 dager.
- (15) Både straffeloven 1902 § 167 andre ledd og straffeloven 2005 § 221 andre ledd inneholder særlige *straffrihetsgrunner* som kan gjøre det straffritt å gi en falsk eller uriktig forklaring.

- (16) Straffeloven 1902 § 167 andre ledd lyder slik:

«Det samme [straffrihet] gjelder hvis noen gir falsk forklaring når han ikke kunne forklare sannheten uten å utsette seg eller noen av sine nærmeste for straff eller tap av borgerlig aktelse. Den som har gitt falsk forklaring under avgitt forsikring i et slikt tilfelle, straffes likevel med bøter eller fengsel inntil 2 år. Hadde vedkommende plikt til å forklare seg trass i at det kunne utsette ham eller noen av hans nærmeste for tap av borgerlig aktelse, gjelder §§ 163 og 166 på vanlig måte.»

- (17) Straffeloven 2005 § 221 andre ledd lyder slik:

«Straff etter første ledd kommer ikke til anvendelse mot en mistenkt som forklarer seg uriktig om det forhold mistanken mot ham gjelder. Det samme gjelder den som ikke kunne fortelle sannheten uten å utsette seg selv eller noen av sine nærmeste for straff eller fare for vesentlig tap av sosialt omdømme eller vesentlig velferdstap av annen art, med mindre vedkommende hadde plikt til å forklare seg.»

- (18) Begge bestemmelsene sier altså at det kan gi straffrihet dersom noen ved å fortelle sannheten utsetter seg for straff. Etter straffeloven 1902 § 167 andre ledd kan dessuten «*tap av borgerlig aktelse*» gjøre en falsk forklaring straffri. I straffeloven 2005 § 221 andre ledd er vilkåret at forklaringen kan utsette siktede for «*vesentlig tap av sosialt omdømme*» eller «*vesentlig velferdstap av annen art*».
- (19) Spørsmålet om disse bestemmelsene kommer til anvendelse i saken her, er ikke drøftet av lagmannsretten. Det omfatter spørsmålet om de to bestemmelsene har samme innhold eller ikke, jf. HR-2023-1207-U avsnitt 19.
- (20) Videre følger det av straffeloven 2005 § 221 andre ledd at straffrihetsgrunnen ikke gjelder den som har plikt til å forklare seg. A var norsk statsborger uten forklaringsplikt da han ga uriktige forklaringer i 2019. Spørsmålet er om straffrihetsgrunnen i § 221 andre ledd da får anvendelse for disse forklaringene, jf. til sammenligning Rt-2007-1749 avsnitt 20 flg. Hvis A ikke kan straffes for forklaringene han ga i 2019, vil de tidligere forholdene være foreldet, og spørsmålet er dermed av betydning for hele dommen.
- (21) Lagmannsretten har ikke drøftet dette spørsmålet.
- (22) Ankeutvalget har kommet til at lagmannsrettens dom etter dette må oppheves, jf. straffeprosessloven § 323 tredje ledd bokstav a. Det er da ikke nødvendig for utvalget å gå inn på de andre anførselene i anken.
- (23) Dommen er enstemmig.

S L U T N I N G

Lagmannsrettens dom oppheves.

Henrik Bull
(sign.)

Ragnhild Noer
(sign.)

Ingvald Falch
(sign.)